

مقاله‌ی کوتاه علمی

نخستین گزارش کنه‌ی (*Bicyrthermannia duodentata* (Acari: Oribatida: Nanhermanniidae) از منطقه‌ی

پالئارتیک

محمدعلی اکرمی^{۱*} و غلامحسین تیموری^۲

۱- بخش گیاه‌پزشکی، دانشکده‌ی کشاورزی، دانشگاه شیراز، شیراز، ۲- سازمان جهاد کشاورزی استان سیستان و بلوچستان، زاهدان.

*مسئول مکاتبات، پست الکترونیکی: akrami@shirazu.ac.ir

The first report of *Bicyrthermannia duodentata* (Acari: Oribatida: Nanhermanniidae) from Palaeartic regionM. A. Akrami^{1&*} and Gh. Teimoori²

1. Department of Plant Protection, College of Agriculture, Shiraz University, Shiraz, Iran, 2. Agricultural Organization of Sistan and Balouchestan province, Zahedan, Iran.

*Corresponding author, E-mail: akrami@shirazu.ac.ir

Abstract

In the course of a faunistic survey on the Iranian oribatid mites (Acari: Oribatida) in the southeastern province of Sistan and Balouchestan, the species *Bicyrthermannia duodentata* Hammer, 1979 of the family Nanhermanniidae was identified. This species is a new record for the Palaeartic region.

(Norton & Behan-Pelletier, 2009). کنه‌های این خانواده بیشتر در خزه‌ها یافت شده و رژیم قارچ‌خواری دارند (Smith et al., 1998). در بین افراد این خانواده، جنس *Bicyrthermannia* Hammer, 1979 با داشتن یک جفت آپوفیز دودندانه در قسمت عقبی پرودورسوم (در مجموع چهار دندان)، ۱۶ جفت موی نوتوگاستری و هشت جفت موی جنسی از سایر اعضای این خانواده مشخص می‌شود (Hammer, 1979). گونه‌ی *Nanhermannia laevis* Sitnikova خانواده می‌باشد که پیش‌تر از ایران و از استان مازندران جمع‌آوری و گزارش شده است (Akrami et al., 2009). در بررسی فون کنه‌های اریباتید استان سیستان و بلوچستان که در سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۸ انجام شد، گونه‌ی *Bicyrthermannia duodentata* Hammer, 1979 شناسایی و برای فون ایران جدید تشخیص داده شد. جنس گونه‌ی مذکور نیز برای ایران گزارش جدید محسوب می‌شود. نمونه‌های جمع‌آوری شده از ایران به اندازه‌ی ۳۰۵-۲۳۷ × ۵۸۹-۵۳۷ میکرومتر و

کنه‌های اریباتید خانواده‌ی Nanhermanniidae داشتن هفت جنس و ۶۵ گونه، تنها خانواده از بالاخانواده‌ی Nanhermannioidea هستند که در تمام نقاط دنیا، به جز قطب (Antarctic region)، یافت شده‌اند (Subías, 2010). کنه‌هایی هستند دراز، کم‌وبیش بیضی‌شکل، با بدنی کاملاً اسکلروتینی و دارای تزئینات به اشکال مختلف. حاشیه‌ی عقبی پرودورسوم معمولاً دارای دندان یا زوائدی می‌باشد که به سمت عقب (شیار dorsosejugal) کشیده شده است. نوتوگاستر اغلب دارای برجستگی (tubercle) و ۱۶-۱۵ جفت مو می‌باشد. نیمه‌ی عقبی نوتوگاستر با ناحیه‌ی شکمی ادغام شده است و یک جفت شیار هلال‌مانند بین صفحات جنسی و مخرجی وجود دارد. ناحیه‌ی شکمی از نوع brachypyline بوده و صفحات جنسی و مخرجی از هم فاصله دارند. فرمول موهای ایمری در جنس‌ها متفاوت است؛ دارای ۹-۸ جفت موی جنسی، دو جفت کنارجنسی، دو جفت مخرجی و سه جفت کنارمخرجی بوده و پاها تک‌ناخن است (Balogh & Balogh, 1992).

برخی موهای اپیمری و مخرجی کوتاه و خارمانند و سایر موها کشیده‌اند.

نمونه‌های گونه‌ی *B. duodentata* که توسط Hammer (1979) از اندونزی گزارش شده با نمونه‌های جمع‌آوری‌شده از ایران از نظر مورچه‌های موجود در نوک سنسیلوس مقداری متفاوت است. این اولین گزارش از گونه‌ی یادشده در دنیای قدیم (Palearctic region) است. نمونه‌های این گونه در تاریخ ۱۳۸۸/۳/۵ از خاک درخت انبه در دو منطقه‌ی پارود (طول جغرافیایی $61^{\circ}17'53''$ ، عرض جغرافیایی $26^{\circ}22'63''$ و ارتفاع ۶۰۰ متر از سطح دریا) و حیط (گنج‌آباد) (طول جغرافیایی $61^{\circ}17'38''$ و عرض جغرافیایی $26^{\circ}25'17''$ و ارتفاع ۶۳۷ متر از سطح دریا) جمع‌آوری شد و هم‌اکنون به‌صورت اسلاید میکروسکوپی (۳ نمونه؛ ۲ عدد ماده و یک عدد نر) در بخش گیاه‌پزشکی دانشگاه شیراز نگهداری می‌شود.

قهوه‌ای‌رنگ بوده، سطح پشتی و شکمی نوتوگاستر پر از تزئینات دایره‌ای و بیضی‌شکل و پرودورسوم و نواحی اپیمری پوشیده از دانه‌های ریز کروی می‌باشد. موهای خرطوم‌ی کلفت و کوتاه و موهای لاملایی کشیده و روی شیار عرضی قرار گرفته است. موهای بین لاملایی داسی‌شکل، دارای خار در قاعده و هم‌اندازه با موهای لاملایی هستند. سنسیلوس (*sensillus*) ساقه‌ی کلفت و در انتها کمی ضخیم‌تر و مورچه‌های کوتاه و متراکم دارد. آپوفیزهای عقبی پرودورسوم ضخیم بوده و به سمت نوتوگاستر پیشروی کرده‌اند، به‌طوری‌که موهای نوتوگاستری c_1 در بین دندان‌های آپوفیزها واقع شده‌اند. موهای نوتوگاستری صاف و داسی‌شکل، در قاعده کلفت و خاردار و در انتها به شدت نوک‌تیز هستند. این موها در دو ردیف طولی مرتب شده و موهای h_2 و h_3 در کنار هم قرار گرفته‌اند. فرمول موهای اپیمری ۳، ۱، ۳، ۴ و فرمول موهای ناحیه‌ی جنسی - مخرجی ۸، ۲، ۲، ۳ است.

منابع

- Akrami, M. A., Saboori, A., Kamali, K. & Kharrazi-Pakdel, A. (2009) Twenty six new records of oribatid mites (Acari: Oribatida) for Iran fauna. *Journal of Entomological Society of Iran* 28(2), 1-25. [in Persian with English summary].
- Balogh, J. & Balogh, P. (1992) *The oribatid mites genera of the world*. Vol. I, 263 pp. Hungarian Natural History Museum, Budapest.
- Hammer, M. (1979) Investigations on the oribatid fauna of Java. *Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskab Biologiske Skrifter* 22(9), 1-79.
- Norton, R. A. & Behan-Pelletier, V. M. (2009) Suborder Oribatida. pp. 430-564 in Krantz, G. W. & Walter, D. E. (Eds) *A manual of Acarology*. 807 pp. Texas Tech University Press, Lubbock (TX).
- Smith, I. M., Lindquist, E. E. & Behan-Pelletier, V. (1998) Mites (Acari): assessment of species diversity in the Montane Cordillera Ecozone. Available from: http://www.naturewatch.ca/eman/reports/publications/99_montane/mites/mites04.html (accessed April 2010).
- Subías, L. S. (2010) Listado sistemático, sinonímico y biogeográfico de los ácaros oribátidos (Acariformes, Oribatida) del mundo (excepto fósiles). Available from: <http://www.ucm.es/info/zoo/Artropodos/Catalogo.pdf>. (accessed April 2010).